

på den ene side ordningen af arkivalierne og på den anden side registreringen af dem (udarbejdelse af søgekartoteker m. m.).

Bogens øvrige afsnit, om samlingernes Formål og indhold, om Indsamling og registrering af privatarkiver og fotografier og om Arbejdsopgaver, drift og organisation rummer dels lovlig mange gentagelser fra afsnit til afsnit, dels er det stort set holdt på et for generelt plan til at de kan siges at opfylde bogens sigte – at være til praktisk nytte. Det er således betegnende, at der ofte, men netop kun generelt, henvises til behovet for en »systematisk« opbygning af samlingerne og for fælles registreringssystemer til brug for en art fælleskatalog, men generelle henvisninger gør det visselig ikke. Som bekendt er det den konkrete udformning af det enkelte arkivs indsamlingsprogram, af registreringssystemer o. s. v., der har betydning og som volder problemer.

Det er i denne forbindelse ejendommeligt, at flere forfattere påpeger det nyttige i, at de mange lokalhistorikers arbejdsmateriale til bygdehistorien indgår i lokalarkiverne, men ikke finder på at vende problemet om: netop arbejdet med systematisk undersøgelse og fremstilling af emner i stedets historie kan jo dels betyde, at man opdager »huller« i indsamlingsarbejdet, dels give vejledning til hvilket materiale, det vil være af størst betydning at indsamle til netop det arkiv.

Alt i alt må det siges, at bogen fungerer som en nyttig sammenfatning af en stor del af de synspunkter, der har været fremme i diskussionen om de lokalhistoriske arkiver, også i Danmark, og dertil i enkelte afsnit rummer nyttige, konkrete anvisninger. Man savner blot de lidt større perspektiver for arbejdet, som man vel kunne vente, når Norsk Lokalhistorisk Institut står bag udgivelsen.

Dorte Haahr Carlsen

JØRGEN STEEN JENSEN: NUMISMATISK OPSLAGSBOG. *Nyt Nordisk Forlag Arnold Busk, 156 s., ill., 1974. Kr. 38,50.*

Der er en stadig voksende interesse for mønter dels blandt de mange samlere og dels hos den almindelige læser, som gennem avisernes hyppige omtale af sjældne mønter er blevet interesseret i emnet. Til glæde for disse parter har inspektør ved den kgl. Mønt- og Medaillesamling på Nationalmuseet, Jørgen Steen Jensen samlet en Numismatisk Opslagsbog omhandlende mønter gennem de sidste 1000 år.

For en opslagsbog er det af betydning, at alle de almindelige ord inden for området er med, og at man hurtigt kan finde det, man søger. Det skal med det samme siges, at disse krav her er opfyldt, og samtidigt er det en glæde at konstatere, at leksikonformen er særdeles kompetent udnyttet. De få linjer om hvert emne giver eksakte og fuldstændige oplysninger, uden at stilen derfor virker komprimeret eller telegramagtig, tværtimod er den let og levende.

Bogen er imidlertid ikke alene en håndbog for samlere. Der ligger ofte langt mere historie og kulturhistorie bag mønterne end man tænker. Det bliver man for alvor klar over, når emnet behandles leksikalt, for her går det som altid, når man arbejder med en opslagsbog, man søger en oplysning, finder den, men falder samtidigt over andre emneord, bliver interesseret, og inden man ved af det, er man i gang med at følge pengevæsnets udvikling fra Middelalder til Nutid.

Man møder her Skærven og Penningen, Blafferten og Hviden og den nyere tids mange sølv mønter fra Groschen over Mark til Specien. Udledningen af mange af disse møntnavnes oprindelige betydning er højst usikker, og forfatteren går derfor klogeligt ikke synderligt ind på møntnavnenes etymologi, men anfører i stedet en række øgenavne, der har været brugt om tidligere tiders mønter, som f.eks. Degnelus, Rundstycker, Sildeflas, Slanter, Stræbekat og mange andre.

Det ville sikkert have interesseret mange, om man kunne have sagt noget om købekraften af disse mønter, men vanskelighederne her er overordentlig store; man kan give eksempler på, hvad man kunne købe for en given mønt, og stort længere kan man ikke komme, selv om der nævnes et forsøg derpå; kun ét ligger fast: Praktisk taget alle møntenheder har i tidernes løb været ude for en inflation, der hurtigere eller langsommere har reduceret deres værdi fra en forholdsvis betydelig størrelse til småmønter, som det tilsidst ikke længere kan betale sig at udmønte.

Kan man end ikke sige noget eksakt om købekraften, fortæller mønterne dog på så mange andre måder meget om samfundsforholdene i den periode, der her behandles. Skattefund beretter om urolige tider, hvor den, der havde gemt sin formue i jorden, ikke nåede tilbage og grave den op. Løsfund fortæller om dagliglivets småmønter, som ejeren tabte, og som nu giver os mulighed for at konstatere, hvilke mønter der cirkulerede på den pågældende egn. Møntindskrifterne fortæller om, hvem der i Middelalderen havde ret til at slå mønt, i Norden var det konger, bisper og undertiden lensmænd, i Mellemuropa var det foruden alle småfyrsterne en lang række byer, der af kejseren havde fået tildelt møntret. Derved fremkom en mængde forskellige mønter og møntnavne, som alle er medtaget i bogen, hvor ikke alene Norden, men også resten af Europa er behandlet; dog forekommer her en af bogens få lakuner, idet de i italiensk numismatik så vigtige begreber som Giulio, Quattrino, Sede vacante mønter og Zecchiner m.m. savnes.

Foruden at være et letanvendeligt opslagsværk har denne håndbog sin selvstændige betydning gennem de mange litteraturhenvisninger, der gives til næsten alle emneordene. Henvisningerne gælder i første række Kulturhistorisk Leksikon for nordisk Middelalder samt de nordiske numismatiske tidsskrifter, men også mange andre bøger er taget med, for som forfatteren siger, den numismatiske litteratur præges af »en næsten umådeholden meddelelsestrang«, og heri kan man kun give ham ret. Så meget des mere forbavsende er det egent-

ligt, at der findes så få bøger om selve den numismatiske videnskab, dens metoder, teorier og læresætninger. Luschin von Ebengreuth's *Allgemeine Münzkunde* fra 1924 er ret forældet, og Philip Grierson's *Numismatics*, London 1975, er – omend udmærket på mange punkter – ikke rigtig dækkende og taget som helhed for populært skrevet.

Mangelen på bøger om Numismatik som sådan hænger vel nok i nogen grad sammen med at Numismatikken som moderne videnskab betragtet er forholdsvist ung og endnu ikke rigtigt er trængt ind på universiteterne, men hovedsageligt er blevet dyrket dels af seriøse amatører og dels af de offentlige møntsamlings embedsmænd, som ved siden af det ganske krævende museumstekniske arbejde har gennemført en forskning af meget stor betydning.

Ikke mindst på denne baggrund må man være taknemmelig for at museumsinspektør Jørgen Steen Jensen har ofret sin fritid på at skrive »Numismatisk opslagsbog«, der bør have sin faste plads ikke alene på samlernes reoler, men først og fremmest på skoler og i de offentlige biblioteker.

Leo Hansen

LARS BUGGE ANDERSEN, HENRIK TOFT JENSEN, VIGGO PLUM OG SØREN VILLADSEN: SAMFUNDSANALYSE OG ERHEVRVS-STRUKTUR. *En håndbog til lokale og nationale analyser af erhvervsstrukturens udvikling i Danmark 1901–1970. J. Paludans forlag, 1974. 150 s. 34,50 kr.*

Bogen er tænkt som et hjælperedskab ved undersøgelser af erhvervsstrukturens udvikling i Danmark eller i danske delområder (amter, kommuner) 1901–1970, hvis man ønsker at anvende folketællingerne som kildemateriale. Desuden påpeger forfatterne betydningen af, at erhvervsstrukturelle undersøgelser ikke alene bør anvendes beskrivende, men er nært knyttet til forandringer i industrialiseringsprocessen og klassestrukturen, både for hele landets vedkommende og for mindre regioner.

Enhver, der har prøvet at arbejde med folketællinger fra forskellige år, ved, at dette arbejde er meget kompliceret, idet Danmarks Statistik meget sjældent anvender den samme opgørelsesform to tællinger i træk. De forskellige opgørelsesformer vanskeliggør sammenligninger over tid. Dette forsøg på at gøre folketællingerne 1901–1970 sammenlignelige for erhvervsoplysningernes vedkommende, må derfor på forhånd hilses velkomment.

Bogen består af et forord, en indledning, 6 kapitler, 4 bilag, en fortegnelse over anvendte folketællinger og til sidst 6 sider noter.

Indledningen fortæller først, hvad bogen kan bruges til: 1. En langsigtet sammenligning af befolkningens fordeling på erhverv for hele landet, idet de forskellige folketællinger er søgt omgrupperet efter 1950-tællingens principper. 2. En tilsvarende sammenligning for hovedlandsdelenes vedkommende, idet